

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-66-3-269-273

УДК 378.091.33: [355.23:356.13] (043.3)

Світлана ШУМОВЕЦЬКА,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін

Національної академії Державної прикордонної служби ім. Б. Хмельницького,

м. Хмельницький, Україна

sv_shumovetska@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ: ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

У статті висвітлено особливості використання діалогічних методів навчання в системі формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників. Визначено, що діалогічні методи мають важливе значення для формування професійної культури майбутніх захисників кордону, оптимізації їх міжособистісних відносин. Вони дозволяють учити курсантів правил, цінностей та норм професійної культурної взаємодії між людьми, особливостей професійної взаємодії у пунктах пропуску через державний кордон. Використання діалогових методів навчання допомагає формувати вміння і навички курсантів вільно, комунікативно виправдано користуватися мовними засобами у різних формах, сферах і жанрах мовлення, тобто забезпечити належний рівень комунікативного компонента їх професійної культури.

Ключові слова: професійна культура, офіцер-прикордонник, охорона кордону, діалогічні методи, курсанти, пункт пропуску, спілкування.

Постановка проблеми. Професійна культура офіцера-прикордонника як системне утворення характеризує певний спосіб його професійної діяльності, охоплює сукупність способів професійної діяльності, принципів, методів, прийомів взаємодії і спілкування в системах «людина – людина», «людина – суспільство», необхідних для захисту та оборони державного кордону. Від професійної культури офіцера-прикордонника суттєвим чином залежить ефективність його професійної діяльності та виконання завдань з охорони державного кордону. Саме тому визначення шляхів формування професійної культури в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників є важливим завданням педагогіки вищої військової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні дослідники вивчають різні аспекти формування і розвитку майбутніх офіцерів-прикордонників. Зокрема І. Балицький висвітлює особливості професійної культури персоналу Державної прикордонної служби, що здійснює прикордонний контроль в пунктах пропуску на шляхах міжнародних сполучень є предметом уваги [1]. Формування професійної культури офіцерів-прикордонників в умовах службової діяльності є предметом наукових зацікавлень І. Почекаліна [7]. В. Царенко, В. Хома та В. Мірошніченко розкрили сутність професійної культури прикордонника [11], Т. Щеголева запропонувала основні напрямки формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі ви-

вчення дисциплін гуманітарного циклу [12]. Незважаючи на це потребує подальшого дослідження проблема формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників з урахуванням нових викликів прикордонної безпеки.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення особливостей використання діалогічних методів навчання в системі формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників.

Виклад основного матеріалу. Необхідність виокремлення серед педагогічних умов уваги до діалогічних методів обумовлена особливостями професійної діяльності офіцера-прикордонника та структурою його професійної культури. Професія офіцера-прикордонника належить до соціономічного типу «людина – людина», що передбачає велику вагу взаємодії між людьми, значення належного керівництва їхньою діяльністю. Специфіка професійної діяльності офіцерів-прикордонників полягає в тому, що вона відбувається в умовах постійного й безперервного спілкування: офіцери – керівники прикордонних підрозділів – виконують завдання професійної діяльності під час взаємодії зі всім персоналом, у тісному контакті з іншими людьми, зокрема представниками інших правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування, жителями прикордоння. Окрім того, значення безпосереднього живого контакту з іншими людьми полягає в тому, що таким чином запозичується чужий досвід, відточується власний, що необхідно для розкриття індивідуальних сутнісних сил людини як професіонала.

Загалом значення комунікативного компонента професійної культури обумовлено тим, що професія офіцера-прикордонника передбачає широкий спектр міжособистісних контактів на різних рівнях, насамперед колективні узгоджені дії персоналу відділів прикордонної служби з метою недопущення або припинення протиправних дій у прикордонних районах. У цьому випадку комунікативний компонент професійної культури передбачає не тільки готовність до обміну інформацією, але насамперед відображає здатність майбутнього офіцера-прикордонника до взаємодії, до взаєморозуміння, до співпраці.

З іншої сторони, саме комунікативна компетенція є необхідною стороною успішного професійно-особистісного розвитку. Офіцеру-прикордоннику як представнику правоохоронного органу під час виконання завдань професійної діяльності доводиться часто пояснювати вимоги законодавчих актів, доводити, переконувати. Для досягнення комунікативної мети з меншими часовими та енергетичними втратами офіцер – керівник охорони державного кордону повинен уміти активно використовувати спеціальні прийоми впливу на підлеглих, чітко вибудовувати стратегію і тактику комунікативної взаємодії.

Отже, з урахуванням значення комунікативного компонента професійної культури офіцера-прикордонника для налагодження взаємодії, спрямування дій прикордонного підрозділу та загалом ефективності професійної діяльності з охорони кордону можна стверджувати про необхідність використання діалогічних методів навчання для формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників.

Окрім цього слід вказати на окремі думки філософів, мовознавців та педагогів щодо важливості розвитку навичок професійної взаємодії та комунікації майбутніх офіцерів-прикордонників. Значення діалогу як екзистенційної необхідності свого часу розкрив ще Ф. Прокопович. Відомий філософ і ритор оригінально доводив значення діалогу, зазначаючи, що красномовство лежить в основі всіх вільних мистецтв, а риторика є «володаркою та імператрицею умів. Їй багато чим зобов'язана навіть сама дослідниця речей – філософія, яка потребує сприяння і допомоги красномовства. Якби вона їх не мала, то не змогла б вийти на денне світло, а замикалася у вузьких межах розуму однієї людини. Бо чим би нам допоміг розум, коли б ми не мали змоги висловлювати наші думки?» [5, 653–654].

Сучасні дослідники також одноставні щодо значення діалогу в житті людини. Філософське значення діалогу в наш час полягає у тому, що він допомагає людям зрозуміти один одного, визна-

вати думку інших людей, узгоджувати зусилля для досягнення спільних цілей. С. Ганаба щодо цього вказує на діалогову природу людського буття: «Поза діалогом людина не існує свідомо; позбавлена взаємодії з іншими людьми, вона перетворюється на закриту уніфіковану одиницю... Відмежування та ізолювання людини від реалій світу зумовлює її деградацію і, врешті-решт, веде до загибелі її індивідуальності [3, 81]. Тільки в діалозі, підкреслює С. Ганаба, можна зрозуміти іншу людину, її світогляд і цінності, а визнання Іншого через діалог унеможливорює домінування та пригнічення одним Я світу Іншого буття [3, 79]. За С. Гатальською, діалог можна розглядати як засіб спілкування й структурне визначення гуманістичного мислення та як механізм внутрішньої і міжкультурної взаємодії. Саме тому розв'язання проблем діалогу – це розв'язання проблем людського буття [4].

П. Фрейре також зазначає, що діалог є способом, за допомогою якого люди досягають значення як людські істоти, тому що «ніхто не може сказати правдивого, справжнього слова сам один», «людське існування здійснюється не в мовчанні, а у слові, в роботі, у дії та роздумах» [10, 70]. Для того щоб діалог відбувся, як вважає П. Фрейре, його учасники повинні відрізнятись глибокою любов'ю до світу та людей: «любов є одночасно основою для діалогу й самим діалогом, вона не може існувати в стосунках домінування» [10, 71–72].

Процесуальний аспект діалогу визначає відповідні методи навчання, «головною характеристикою яких є чутливість до відмінностей та досвіду Іншого» [9, 46]. На основі діалогу, як зазначає С. Сисоева, побудовано такі інтерактивні форми і методи, як евристичні бесіди, презентації, дискусії, метод «мозкового штурму», метод «круглого столу», метод «ділової гри», ділові ігри, навчальні тренінги, колективні вирішення творчих завдань, кейс-метод, практичні групові й індивідуальні вправи, обговорення відеозаписів тощо [8, 39]. Діалогічні методи відрізняються посиленою увагою до різних аспектів взаємозв'язку людей у ситуації їх зустрічі. С. Сисоева зазначає, що вони є системою діяльності, яка пов'язана зі створенням комунікативного середовища під час вирішення навчально-пізнавальних завдань, розширення простору співробітництва на рівні «викладач – учень», «учень – автор», «викладач – автор» [8, 175]. Ознаками діалогічного педагогічного спілкування, за Н. Волковою, є те, що учасники визнають рівність позицій один одного, відкриті до співробітництва, довіряють один одному, бажають досягти взаєморозуміння, намагаються дійти спільного бачення ситуації, збагатитися ідеями, думками, враженнями, спільно розв'язати проблему [2, 30].

У спільному процесі пізнання курсанти мають можливість здобувати знання через діалог, полілог між собою та з викладачем. У такій взаємодії вони обмінюються інформацією, моделюють ситуації, спільно вирішують проблеми, оцінюють дії колег і свою поведінку. За таких умов діалог допомагає знайти спільні рішення, досягти взаєморозуміння і вирішити конфліктні ситуації. Загалом значення діалогу полягає в тому, що він дозволяє виявляти виважене і водночас поважливе ставлення до іншої людини, до її світогляду і цінностей. Діалогічне спілкування стає партнерською взаємодією, що допомагає узгодити й об'єднати зусилля для налагодження відносин і досягнення загального результату. Загалом можна стверджувати, що за відповідної організації навчальної роботи діалог може стати провідним фактором формування соціально-комунікативних умінь у майбутніх фахівців.

У Національній академії Державної прикордонної служби ім. Б. Хмельницького під час викладання навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» використання діалогічних методів дозволило підготувати майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної комунікації з громадянами у пунктах пропуску через державний кордон. Для розвитку навичок професійної взаємодії та комунікації майбутніх офіцерів-прикордонників викладачі звертали увагу на значення діалогічних форм взаємодії, уміння вести діалог для розуміння один одного, врахування думки інших людей, узгодження зусиль для досягнення спільних цілей.

Зокрема під час вивчення теми «Ділова бесіда» курсанти з'ясували сутність ділової бесіди, її функції та структуру, розглядали необхідні умови успішного включення в мовленнєвий контакт, шляхи попередження невдач безпосередньо в процесі спілкування. Вони зазначали, що для того щоб інша сторона правильно сприйняла повідомлення, необхідно добре знати тематику зустрічі, говорити по суті справи; правильно вибирати місце і час для розмови; спланувати своє повідомлення, викладати його ясно і чітко; дотримуватись логіки мовлення, наводити факти, вміти висловлюватись образно; бути ввічливим, тактовним.

Предметом особливої уваги були питання щодо правил бесіди з громадянами, які перетинають державний кордон у пунктах пропуску. Курсанти з'ясували, що службове спілкування інспектора прикордонної служби є складовою його професійного спілкування. Спілкування під час прикордонного контролю – це комунікативна взаємодія прикордонників з іншими особами, за якої відбувається обмін інформацією, що необхідна для визначення законності дій щодо пропуску

громадян через державний кордон України [6, 6]. Цей процес спрямований на досягнення певного результату, вирішення конкретного службового завдання.

Курсанти з'ясували, що культура спілкування інспектора прикордонної служби – це цілісна система, яка складається зі взаємопов'язаних моральних та психологічних компонентів, спроможності інспектора шляхом комплексного використання мови, жестів та інших засобів комунікативної взаємодії забезпечити ефективність службового спілкування з особами, що перетинають державний кордон [6, 6]. Акцент викладачі робили на тому, щоб курсанти зрозуміли, що культура спілкування охоплює знання про психологію та етику спілкування (етичні та психологічні компоненти), вміння застосовувати на практиці комунікативні установки, що інспектор прикордонної служби повинен уміти обирати ефективні стратегії і тактики, основі яких є гуманістичні комунікативні установки.

На основі діалогу було побудовано евристичні бесіди, презентації, метод «мозкового штурму», метод «круглого столу», метод «ділової гри», практичні групові й індивідуальні вправи, обговорення відеозаписів тощо [8, 39]. Зокрема під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» викладачі проводили евристичні бесіди щодо стратегії і тактики фахового спілкування, ділових знайомств через посередника і без посередника, звернення до співрозмовника, правил знайомства і представлення, використання слів-індексів і слів-регулятивів для називання осіб, невербальних засобів спілкування та ін.

Таким чином курсанти вчилися встановлювати контакти, тобто ініціювати комунікативні контакти; враховувати ситуацію, у якій відбувається спілкування; отримувати чи повідомляти інформацію; пояснювати та аргументувати свою думку, визначати та відстоювати стратегію комунікативної поведінки; виражати думку, оцінку, почуття, емоції; передбачати результат свого висловлювання або відповідь співрозмовника; уважно слухати й чути, підтримувати розмову; належним чином виходити з контакту (через висловлення сподівання на подальшу зустріч, подяку за розмову та ін.). Значну увагу викладачі звертали на уміння курсантів слухати, задавати уточнювальні питання, перефразовувати чи інтерпретувати почуте і сказане.

Методом «ділової гри» було передбачено вивчення теми «Встановлення ділових контактів», «Прикордонно-представницькі зустрічі», «Управлінське спілкування». Зокрема було проведено такі ігри: «Зустріч делегації для прикордонно-

представницької зустрічі», «Вітання і прощання у пункті пропуску», «Дисциплінарна бесіда», «Розпорядження», «Звертання до співрозмовника у пункті пропуску» та ін. Ділові ігри стали важливим елементом спільної діяльності викладачів та курсантів щодо вирішення професійно важливих завдань, практикування ухвалення необхідних управлінських рішень відповідно до моральних вимог. Вони дозволили закріпити й поглибити теоретичні знання курсантів, удосконалити професійні комунікативні уміння і навички, вчити підтримувати контакт зі співрозмовником, вирішувати конфліктні ситуації, освоїти комунікативні способи оптимізації службових відносин та ін.

У свою чергу обговорення відеозаписів на кшталт «Автомобільний пункт пропуску», «Перевірка документів», «Паспортний король», «Паспортні документи», «Ідентифікація особи», «Віза», «Організація прикордонного контролю», «Реєстрація іноземців» та ін. допомогло відпрацювати в курсантів уміння висловлювати свою думку відповідно до законів логіки, здійснювати адекватний та оптимальний відбір мовних засобів, аналізувати доречність вербальної та невербальної поведінки людей, що перетинають державний кордон у пунктах пропуску.

Загалом використання діалогічних методів дозволяє акцентувати увагу курсантів на різних аспектах взаємозв'язку людей у ситуації їх зустрічі, розширити простір співробітництва на рівнях

«викладач – курсант», «курсант – курсант». У спільному процесі пізнання курсанти мали можливість здобувати знання в спільній діяльності через діалог, полілог між собою та з викладачем. У такій взаємодії вони вчилися обмінюватися інформацією, моделювати ситуації, спільно вирішувати проблеми, оцінювати дії колег і свою поведінку. Значення діалогічних методів полягає в тому, що вони дозволяють вчити курсантів виявляти виважене і водночас поважливе ставлення до іншої людини, до її світогляду і цінностей.

Висновки та перспективи досліджень. Для формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників, оптимізації їх міжособистісних стосунків важливе значення мають діалогові методи навчання. Вони дозволяють вчити курсантів правил, цінностей та норм професійної культурної взаємодії між одногрупниками, особливостей професійної взаємодії у пунктах пропуску. Використання діалогових методів навчання допомагає формувати вміння і навички курсантів вільно, комунікативно виправдано користуватися мовними засобами у різних формах, сферах і жанрах мовлення, тобто забезпечити належний рівень комунікативного компонента їх професійної культури.

Напрямами подальших досліджень є визначення необхідності використання проектних методів для формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників.

Список використаних джерел

1. Балицький І. І. Сутність поняття професійної культури персоналу Державної прикордонної служби, що здійснює прикордонний контроль в пунктах пропуску на шляхах міжнародних сполучень. Вісник Національного університету оборони України. 2013. Вип. 5. С. 13–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2013_5_4 (дата звернення: 10.09.2019).
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 256 с.
3. Ганаба С. О. Історична освіта у методологічному фокусі інтерсуб'єктивності: моногр. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 152 с.
4. Гатальська С. М. Філософія культури: підруч. Київ: Либідь, 2005. 328 с.
5. Литвинов В. Д. Риторика і поетика. Історія української культури: у 5 т. Київ: Наукова думка, 2003. Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII століть. С. 652–669.
6. Методика підготовки та проведення рольових ігор з персоналом Держприкордонслужби України щодо стандартів культури спілкування з особами, які перетинають державний кордон та психологічного забезпечення культури здійснення прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон / О. А. Жданенко, Е. В. Матусяк, Є. В. Стасюк та ін. Хмельницький, 2010. 76 с.
7. Почекалін І. М. Формування професійної культури офіцерів-прикордонників в умовах службової діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2011. 161 с.
8. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб. Київ: ЕКМО, 2011. 320 с.
9. Філософські абрисы сучасної освіти: моногр. / авт. кол. І. Предборська, Г. Вишинська, В. Гайденко, Г. Гамрецька та ін.; за заг. ред. І. Предборської. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 226 с.
10. Фрейре П. Педагогіка пригноблених / пер. з англ. Київ: Юніверс, 2003. 168 с.
11. Царенко В. І., Хома В. О., Мірошніченко В. І. Професійна культура прикордонника: навч. посіб. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2006. 55 с.
12. Щеголева Т. Л. Формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2007. 246 с.

References

1. Balytskyi I. I. Sutnist poniatia profesiinoi kultury personalu Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby, shcho zdiisniue prykordonnyi kontrol v punktakh propusku na shliakhakh mizhnarodnykh spoluchen. Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. 2013. Vyp. 5. S. 13–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2013_5_4 (data zvernennia: 10.09.2019). [in Ukrainian].
2. Volkova N. P. Profesiino-pedahohichna komunikatsiia: navch. posib. Kyiv: Akademiia, 2006. 256 s. [in Ukrainian].

- Hanaba S. O. Istorychna osvita u metodolohichnomu fokusi intersubiektivnosti: monohr. Kamianets-Podilskyi: Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka, 2010. 152 s. [in Ukrainian].
- Hatal'ska S. M. Filosofiia kultury: pidruch. Kyiv: Lybid, 2005. 328 s. [in Ukrainian].
- Lytvynov V. D. Rytoryka i poetyka. Istoriia ukrainskoi kultury: u 5 t. Kyiv: Naukova dumka, 2003. T. 3: Ukrainska kultura druhoi polovyny XVII–XVIII stolit. S. 652–669. [in Ukrainian].
- Metodyka pidhotovky ta provedennia rolovykh ihor z personalom Derzhprykordonsluzhby Ukrainy shchodo standartiv kultury spilkuvannia z osobamy, yaki peretynaiut derzhavnyi kordon ta psykhologichnoho zabezpechennia kultury zdiisnennia prykordonnoho kontroliu u punktakh propusku cherez derzhavnyi kordon / O. A. Zhdanenko, E. V. Matusiak, Ye. V. Stasiuk ta in. Khmelnytskyi, 2010. 76 s. [in Ukrainian].
- Pochekalin I. M. Formuvannia profesiinoi kultury ofitseriv-prykordonnykiv v umovakh sluzhbovoi diialnosti: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Khmelnytskyi, 2011. 161 s. [in Ukrainian].
- Sysoieva S. O. Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh: navch.-metod. posib. Kyiv: EKMO, 2011. 320 s. [in Ukrainian].
- Filosofski abrysy suchasnoi osvity: monohr. / avt. kol. I. Predborska, H. Vyshynska, V. Haidenko, H. Hamret'ska ta in.; za zah. red. I. Predborskoi. Sumy: VTD «Universytetska knyha», 2006. 226 s. [in Ukrainian].
- Freire P. Pedagogika pryhobnolenykh / per. z anhl. Kyiv: Yunivers, 2003. 168 s. [in Ukrainian].
- Tsarenko V. I., Khoma V. O., Miroshnichenko V. I. Profesiina kultura prykordonnyka: navch. posib. Khmelnytskyi: Vyd-vo NADPSU, 2006. 55 s. [in Ukrainian].
- Shchegolova T. L. Formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv u protsesi vyvchennia dystsyplin humanitarnoho tsyклу: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Khmelnytskyi, 2007. 246 s. [in Ukrainian].

Светлана Шумовецкая. Педагогические условия формирования профессиональной культуры будущих офицеров-пограничников: использование диалогических методов обучения

В статье освещены особенности использования диалогических методов обучения в системе формирования профессиональной культуры будущих офицеров-пограничников. Определено, что диалогические методы имеют важное значение для формирования профессиональной культуры будущих защитников границы, оптимизации их межличностных отношений. Они позволяют учить курсантов правилам, ценностям и нормам профессионального культурного взаимодействия между людьми, особенностям профессионального взаимодействия в пунктах пропуска через государственную границу. Использование диалоговых методов обучения помогает формировать умения и навыки курсантов свободно, коммуникативно оправданно пользоваться языковыми средствами в разных формах, сферах и жанрах речи, то есть обеспечить надлежащий уровень коммуникативного компонента их профессиональной культуры.

Ключевые слова: профессиональная культура, офицер-пограничник, охрана границы, диалогические методы, курсанты, пункт пропуска, общение.

Svitlana Shumovetska. Pedagogical conditions for the formation of the future border guard officer professional culture: the use of dialogical teaching methods

The article highlights the importance of the communicative component of the professional culture of the border guard officer, which is based on the fact that the profession of the border guard envisages a wide range of interpersonal contacts at different levels, primarily collective concerted actions of the border guards to prevent or terminate illegal actions at border guard areas. The significance of dialogical methods, first of all heuristic conversations, presentations, method of «brainstorming», «round table» method, «business game» method, practical group and individual exercises, discussion of video recordings, for forming of professional culture of future border guards, are revealed in details. The peculiarities of the use of dialogical methods in the system of forming the professional culture of the future border guards, especially during the teaching the educational discipline «Ukrainian for Professional Purposes» at the National Academy of the State Border Guard Service named after Bohdan Khmelnytsky. The subject of special attention in the article is the disclosure of the peculiarities of cadets studying the rules of conversation with citizens who cross the state border at the checkpoints, the specifics of the official communication of the border guard inspector as an element of his professional culture.

It has been determined that dialogical methods are important for shaping the professional culture of the future border guards and for optimizing their interpersonal relationships. They allow you to teach the cadets the rules, values and norms of the professional cultural interaction between classmates, the features of professional interaction at the checkpoints. The use of dialogue methods helps to form the skills of the cadets freely, communicatively justified to use linguistic means in different forms, spheres and genres of speech, that is, to provide an appropriate level of communicative component of their professional culture.

Keywords: professional culture, border guard officer, border protection, dialogical methods, cadets, checkpoint, communication.